

CIN

Centar za
istraživačko novinarstvo

**Godišnji
izvještaj** | **2018.**

EMBASSY OF SWEDEN

Centar za istraživačko novinarstvo (CIN) je podržan od Švedske razvojne organizacije.
CIN je vlasnik svih sadržaja navedenih u ovoj publikaciji i odgovoran je za njihovu objavu.

Donatori

Partneri

Skupština

Aida Čerkez, predsjednica
Mehmed Halilović
Rosemary Armao
Milenko Vočić
Nebojša Milanović

Izvršna direktorica

Leila Bičakčić

Uredništvo

Aladin Abdagić, glavni i odgovorni urednik
Mirjana Popović, zamjenica urednika

Redakcija

Azhar Kalamujić, Renata Radić-Dragić, Merima Hrnjica, Selma Učanbarlić,
Sadeta Bajrović, Nino Bilajac, Jelena Jevtić, Nermina Kuloglija

Provjera činjenica

Jasna Fetahović

Produkcija

Mubarek Asani

Fotografija

Dženat Dreković

Grafika

Željko Todorović

Prevod

Boris Mrkela

Administracija

Aleksandra Zelić, finansijska menadžerica
Damir Salihbašić, office menadžer

Adresa

Centar za istraživačko novinarstvo
Gabriele Moreno Locatelli 11
71.000 Sarajevo, BiH

Tel: +387 33 560 040

Fax: +387 33 560 045

E-mail: info@cin.ba

Web: cin.ba

13inicijativa za izmjenu
propisa i praksi**6**

istraga

5

presuda

Šta smo uradili u 2018?

CIN je u 2018. godini razotkrio brojne finansijske zloupotrebe javnog novca te nezakonite radnje političara, funkcionera i vlasnika firmi.

Policijske i pravosudne institucije su pokrenule istrage u kojima provjeravaju navode iz naših istraživanja.

Institucije su mijenjale pravila i prakse nakon objavljivanja priče o zloupotrebama naknada za političare, a pokrenute su i brojne inicijative za izmjene zakona i propisa.

Dobili smo i tri presude protiv institucija zbog nedostavljanja informacija.

"Ona je odlično znala šta radi. Ona je htjela da dobije stan od 120 kvadrata džaba."

Miodrag Stojanović
advokat privatne firme "Welting"

„Besplatan stan za Milicu Marković skupo platili građani“

Novinari CIN-a su otkrili kako je Vlada RS-a dugogodišnjoj državnoj parlamentarki iz SNSD-a Milici Marković mimo procedura kupila petosoban stan u Bijeljini. Ovaj stan je za Marković plaćen robnom rezervom mazuta, vrijednog skoro 150.000 KM. U kupovini su učestvovali direktori javnih preduzeća i aktuelni član Predsjedništva BiH i predsjednik SNSD-a Milorad Dodik.

Direktori javnih preduzeća koji su učestvovali u kupovini stana su 2001. godine optuženi da su oštetili budžet RS-a u namjeri da Marković kupe stan. Međutim, 11 godina kasnije su oslobođeni optužbi jer Marković u tom trenutku nije bila formalna vlasnica stana, a budžet nije oštećen.

Novinari CIN-a su otkrili da je Milica Marković od 2016. godine upisana kao vlasnica stana i to na osnovu sudske odluke koja je donesena na osnovu izjava svjedoka: Dodika, Marković i direktora.

148.362 KM
vrijednost mazuta kojim
je plaćen stan

120 m²
stan u centru Bijeljine

4
sudska postupka u vezi
sa kupovinom stana

80
infografika

6
baza podataka

4
fotogalerije

49
videa
801.186

pojedinačnih gledanja video
sadržaja na YouTube kanalu

Multimedijalni sadržaj

Naši čitaoci se mogu informisati o pričama i putem infografika koje na jednostavan način govore o temi koju smo istražili. Istraživanja smo objavljivali i u formi videopriča koje su reemitovale desetine televizijskih kuća u BiH.

Neke priče smo odlučili obogatiti i fotogalerijama kako bismo vjerodostojnije prenijeli činjenice i atmosferu sa terena i pomogli čitaocima da lakše razumiju probleme o kojima smo pisali.

Kreirali smo i šest novih baza podataka. Četiri baze su objavljene uz priče, ali i na posebnoj stranici na našem portalu.

U odnosu na prošlu godinu broj multimedijalnih sadržaja na www.cin.ba je udvostručen.

" Prilikom saginjanja me gušilo i trpio sam jedno 14 dana, mislio sam da su cigare. Al' kad me je uhvatilo i bacilo i kad je crnilo na oči udarilo, nisam mog'o doći do kola svojih. "

Aldin Bejhanović

berač željeza iz Tuzle

teški metali na zemljištu
postrojenja HAK II u Tuzli:

313,1 mg/kg

prisustvo nikla

40 mg/kg

granična vrijednost

1,42 mg/kg

prisustvo kadmija

1,0 mg/kg

granična vrijednost

23,6 mg/kg

prisustvo arsena

15 mg/kg

granična vrijednost

„Otrovni otpad pod nogama Tuzlaka“

Nadležno Federalno ministarstvo okoliša i turizma nema pouzdane i kompletne podatke o vrstama i količinama opasnog otpada niti zna gdje su sve „crne tačke“ – mjesta zagađena opasnim otpadom. Federacija BiH nema plan upravljanja opasnim otpadom pa ni finansijska sredstva za rješavanje ovog problema.

Novinari CIN-a su otkrili da je hemijska industrija u Tuzli godinama stvarala opasni otpad koji nije propisno odlagan. Iako ovi pogoni već dugo ne rade, otpad koji može izazvati bolesti i smrt i dalje stoji u dvorištu postrojenja i okoliču, nadohvat ruke beračima željeza.

Novinari su pronašli ove lokacije i poslali uzorak ove zemlje na analizu. Rezultati su pokazali da je u njoj višestruko povećano prisustvo teških metala, opasnih po zdravlje.

Zahvaljujući zakonima o slobodi pristupa informacijama, CIN je dokazao milionske zloupotrebe javnog novca.

1.000

zahtjeva godišnje

9dobijenih presuda protiv
institucija zbog nepoštivanja
ZOSPI-ja**3**dobijenih presuda protiv
institucija zbog nepoštivanja
ZOSPI-ja u 2018. godini

Borba za javne informacije

Naši novinari svake godine šalju stotine zahtjeva za slobodan pristup informacijama, tražeći podatke o potrošnji javnog novca. U većini slučajeva institucije izbjegavaju dati odgovore pa borba za informacije traje mjesecima. Ove godine smo dobili tri presude protiv institucija zbog nedostavljanja informacija.

- Okružni sud u Banjoj Luci poništio je rješenje banjalučkog Osnovnog suda kojim CIN-u nije omogućen pristup informacijama o zaradama advokata po službenoj dužnosti.
- Okružni sud u Trebinju je presudio u korist CIN-a u sporu koji je pokrenuo protiv Univerzitetske bolnice u Foči zbog nedostavljanja informacija o donacijama koje je primila bolnica u periodu od 2010. godine.
- Okružni sud u Banjoj Luci je uvažio tužbu koju je CIN pokrenuo prije četiri godine protiv Ministarstva industrije, energetike i rudarstva RS-a. CIN je zatražio koncesione ugovore o eksploataciji ugljena, istraživanju i eksploataciji vode te izgradnji termoelektrane u Stanarima kod Doboja.

" Nema stan. "

Refik Hankićzastupnik koji ima
dva stana u Sarajevu**835.919 KM**

za kirije je uplaćeno stanodavcima

201.995 KM

za režije je uplaćeno zastupnicima

608.613 KMza odvojeni život je
uplaćeno zastupnicima**363.735 KM**za prevoz do kuće je
uplaćeno zastupnicima

„Prazni stanovi na teret budžeta“

Federalni parlament je za tri godine i pet mjesec dao oko 2,1 milion maraka za smještaj, režije, naknade za odvojeni život i prevoz zastupnika. Novinari CIN-a su otkrili da većina zastupnika ne koristi stanove koje im plaća Parlament i da u njima žive njihova djeca ili drugi ljudi. Oni stanove unajmljuju od prijatelja, rodbine i poznanika.

Otkrili smo da Parlament za dva zastupnika plaća smještaj u Sarajevu, iako oni u ovom gradu imaju vlastite stanove. Da su to prijavili, Parlament ne bi trošio novac za kirije. Ovako je potrošeno skoro 33.000 maraka javnog novca za smještaj koji ova dvojica zastupnika nisu trebala.

Osim njih, ovu privilegiju je u 2018. godini koristilo još 50 zastupnika koji su uz smještaj imali pravo i na naknade za režije i odvojeni život. Nakon objavljivanja naše priče pravila su se izmjenila. Zastupnici će ubuduće za korištenje naknada za odvojeni život morati dokazati da ne posjeduju nekretnine u Sarajevu.

Nino Bilajac

dobitnik novinarske nagrade koju dodjeljuje organizacija SEEMO

LGBTIQ nagrada

Indeks jednakosti u zapošljavanju koju dodjeljuju „UN Women“ i kompanija „The Headhunter“

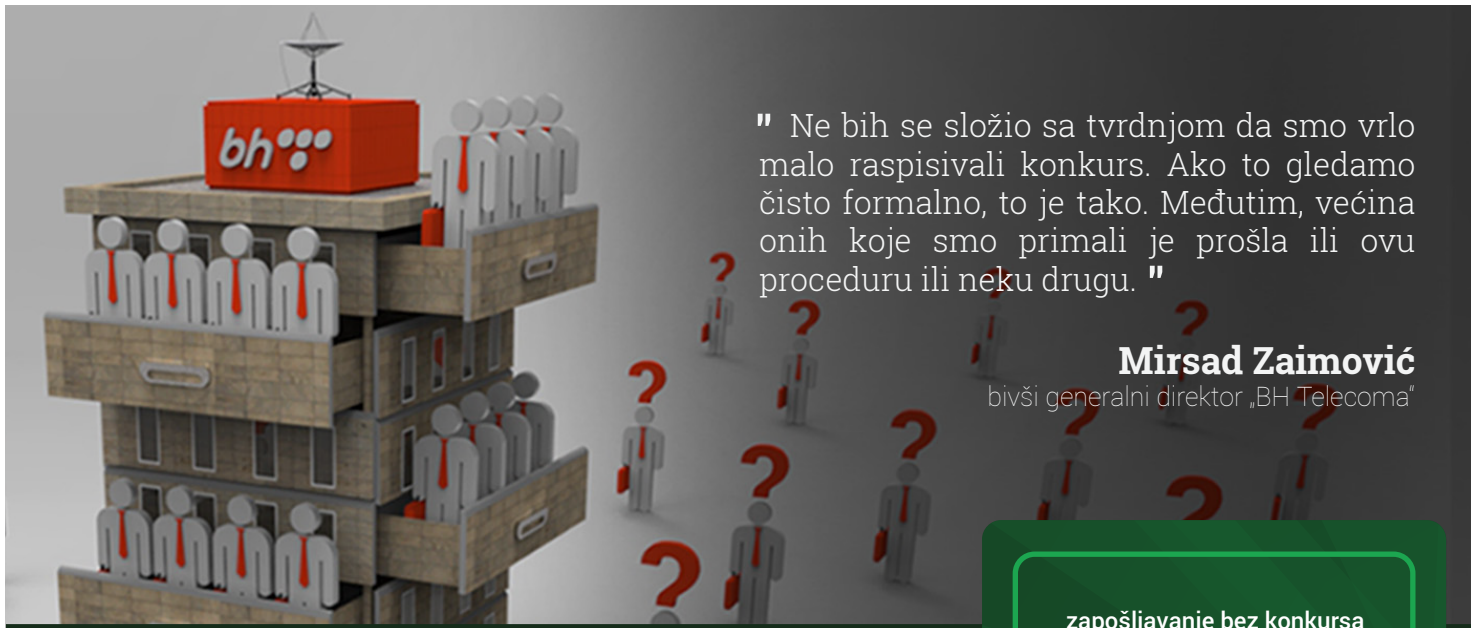
Nagrade

Naši novinari svake godine dobijaju nagrade za istraživačko novinarstvo koje dodjeljuju prestižne međunarodne organizacije. Nagrade su priznanje o kvalitetu našeg rada, ali ujedno i naša obaveza da radimo bolje.

„South East Europe Media Organisation“ (SEEMO) je proglasio našeg novinara Ninu Bilajca najboljim mladim novinarom u 2017. godini. O prijavama iz devet zemalja odlučivao je međunarodni žiri koji su činili novinari i urednici iz šest evropskih zemalja. Bilajac je sa kolegicom Jelenom Jevtić tokom 2017. godine otkrio da su delegati Federalnog parlamenta lažno prijavljivali smještaj u Sarajevu i na osnovu toga dobijali naknade.

U 2018. godini CIN je dobio i nagradu za ravnopravnost u zapošljavanju koju dodjeljuje kompanija „The Headhunter“ uz podršku organizacije „UN Women“.

CIN je za 14 godina dobio više od 30 nagrada i priznanja.

„ Ne bih se složio sa tvrdnjom da smo vrlo malo raspisivali konkurs. Ako to gledamo čisto formalno, to je tako. Međutim, većina onih koje smo primali je prošla ili ovu proceduru ili neku drugu. ”

Mirsad Zaimović

bivši generalni direktor „BH Telecoma“

„Stranačke telekomunikacije u BiH“

Novinari CIN-a su u prošloj godini otkrili brojne nepravilnosti prilikom zapošljavanja u javnim telekomunikacijskim preduzećima te favorizovanje pojedinih firmi u postupku nabavki. „HT Eronet“ i „BH Telecom“ su godinama bez konkursa zapošljavali članove vladajućih stranaka i porodica uposlenika. Vlada FBiH je to dozvoljavala pa ostali građani nisu imali jednaku šansu za posao. Otkrili smo kako je Uprava „BH Telecoma“ poništila konkurs i promijenila uvjete kako bi omogućila postavljanje kadrova vladajućih stranaka na ključne pozicije u ovom preduzeću.

Otkrili smo i da je „BH Telecom“ uložio najmanje 35,8 miliona maraka u poslovnu zgradu u centru Sarajeva, ali u nju nije uspio smjestiti sve radnike administracije, kako su planirali. Prodavac zgrade – sarajevska građevinska firma OKI – je favorizovana prilikom izbora na tenderu. Također smo otkrili da su u „BH Telecomu“ pokušali zataškati milionski dug koji je nastao izdavanjem dopuna za mobilne telefone privatnoj firmi „Trafik“ iz Kaknja.

zapošljavanje bez konkursa
članova vladajućih stranaka i
porodica uposlenika

35,8 miliona KM

vrijednost kupljene zgrade
favorizovanom nabavkom

1,2 miliona KM

zataškavanje duga
privatne firme

1.130

objava priča u drugim medijima

685

puta su portali prenijeli našu priču

425puta su naše priloge
emitovale različite TV kuće**20**puta su naše priče
objavljene u printanim medijima

Saradnja drugih medija i CIN-a

Istraživačke priče CIN besplatno ustupa svim printanim, internetskim i elektronskim medijima, uz obavezno navođenje izvora i nemijenjanje sadržaja. Zabilježili smo da su se priče, videosadržaji, grafike, izjave i nastupi novinara u javnosti te reobjave starijih priča u drugim medijima u 2018. godini pojavili više od 1.600 puta.

CIN je ove godine značajno povećao videoprodukciju zbog čega su naši video-prilozi na različitim televizijama emitovani više od 400 puta. Ovome je svakako doprinio i ugovor o saradnji sa međunarodnim emiterom „Voice of America“ koji naše priloge emituje u svojoj emisiji „Studio Washington“ koju preuzimaju brojne lokalne TV kuće u BiH.

Pored elektronskih, naše priče su objavljivali i printani mediji te deseci portala u zemlji. Na ovaj način provjerene i istinite informacije, bazirane na činjenicama i dokazima, dopiru do velikog broja građana i građanki.

" Možda ja i mogu staviti drugi reagens unutra, ali ako ja nešto spržim, pokvarim, niko neće iza mene stati. "

Aleksandra Pejčić

šefica Laboratorije Bolnice „Gradiška“
kaže da mora koristiti originalne reagensne proizvođača opreme

„Privatnici profitirali donirajući bolnicama“

Novinari CIN-a su otkrili da su privatne firme kroz donacije bolnicama osigurale sebi milionske poslove na javnim nabavkama.

Otkrili smo da su firme donirale medicinske aparate bolnicama, nakon čega su im prodavale potrošni materijal bez kojih ti aparati ne mogu raditi. Ti ugovori donose firmama poslove koji su višestruko vredniji od poklonjenih aparata - za 2,2 miliona KM vrijednosti donacija dogovorili su posao vrijedan skoro 14,7 miliona KM.

Ugovore o nabavkama sa sedam bolnica firme su sklapale najčešće pregovaračkim postupkom, dakle bez konkurencije. Ovakav način nabavke nije u skladu sa zakonom koji predviđa jednak tretman za sve dobavljače. Zdravstvene ustanove imaju obavezu ispitati tržište u vezi sa nabavkom potrošnog materijala koji ide uz donirani aparat. Međutim, oni to nisu radili.

2,2 miliona KM

vrijednost donirane
laboratorijske opreme bolnicama

14,7 miliona KM

vrijednost nabavki reagensa i
potrošnog materijala za
doniranu opremu

7

bez konkurencije sklopljen
ugovor sa sedam bolnica

najgledanije videopriče
na Facebooku:

572.675

„Borci protiv boračkih organizacija“

458.526

„Prazni stanovi na teret budžeta“

240.995

„Besplatan stan za Milicu Marković
skupo platili građani“

203.008

„Bijeli hljeb – nije dobio
samo ko nije tražio“

CIN na društvenim mrežama

Svake godine sve više građana i građanki čitaju naše sadržaje na društvenim mrežama. U 2018. godini smo našim pratiocima uz priče ponudili mnogo više video i grafičkih sadržaja koji su imali skoro osam miliona pregleda.

Također, mnogo čitalaca prijavljuje korupciju i negativne pojave putem društvenih mreža. Neke od tih prijava su postale dio priča koje je CIN objavio u ovoj godini.

Našim čitaocima zahvaljujemo na povjerenju i podršci.

38.000

čitalaca prati CIN
na Facebooku

4.000

čitalaca prati
CIN na Twitteru

" Ja sada mogu otići na 1.600 udruženja. Od njih 1.000 nema adresu, nema kontakt - telefon, nema ništa (...) mogu doći, poljubiti vrata i vratiti se. "

Amel Pervan
veteran

„Keš predsjedniku, borcima mrvice“

Novinari CIN-a su otkrili da je u Savezu demobilisanih boraca Tuzlanskog kantona zloupotrebljiv budžetski novac skoro cijelu deceniju. Za svoj rad za šest godina dobili su oko milion maraka iz kantonalnog budžeta.

Bivši predsjednik Saveza demobilisanih boraca Tuzlanskog kantona Niaz Hodžić je u bijegu, a optužen je za pronevjeru 136.200 KM namijenjenih Savezu. Iako je ranije osuđivan za zloupotrebu položaja, Skupština Saveza nikada nije donijela odluku o njegovoj smjeni niti je nadležno ministarstvo uskratilo finansiranje ovoj organizaciji.

Savez se preko općinskih organizacija brine o statusu oko 20.000 bivših boraca. CIN pokazuje da je najveći dio novca potrošen na plaće, doprinose, dnevnice i reprezentaciju rukovodstva Saveza, dok su borcima ostajale mrvice.

U BiH je registrovano skoro 1600 udruženja proistaklih i zadnjeg rata.

borачka udruženja od
2012. do 2018. godine
iz budžeta dobila

53,2 miliona KM
u Federaciji BiH

27,4 miliona KM
u Republici Srpskoj

2,5 miliona KM
U Brčko distriktu

baze podataka u 2018.

976 miliona KM

dodijeljenih sredstava za
poticaje u BiH

83 miliona KM

izdvojeno za finansiranje
boračkih organizacija u BiH

35,8 miliona KM

primanja izabranih predstavnika
u PSBiH i PFBiH (2014-2018)

CIN-ove baze podataka - izvor informacija

CIN svake godine objavljuje nove baze podataka i ažurira postojeće. Baze sadrže hiljade provjerenih informacija i autentičnih dokumenata koje institucije nastoje sakriti od javnosti. One omogućavaju građanima i građankama da se na brz način informišu o različitim oblastima, ali i da dođu do podataka kojima često nemaju pristup.

U ovoj godini objavili smo šest novih baza: „Donatori medicinske opreme“, „Procjene sudskih vještaka“, „Finansiranje boračkih udruženja“ i „Finansiranje boračkih zadruga“. Objavili smo i bazu poticaja koja sadrži podatke o skoro milijardu KM dodijeljenih za poticaje. Ove godine smo ažurirali bazu „Imovina političara“ kojoj smo dodali nove profile važnih političkih ličnosti i jednu podbazu o ukupnim primanjima izabranih zvaničnika. Na našoj internet-stranici možete pronaći i baze o javnim nabavkama, utrošku budžetskih rezervi, privilegovanim naknadama političara i funkcionera - „bijelom hljebu“, zaradama advokata po službenoj dužnosti, energopotencijalu u BiH itd.